

СОЧИНЕНИЕ

НА ТЕМУ:

„Мой взгляд на сохранение
родного языка”

Выполнила: ученица 10<<a>>кл.

Алибекова К.

Проверила: преподаватель

Мурадова М.Ф.

Чюнгюр вува,
Халкъдин мухриин али,
Йиз багъри члал,
Йиз абзиз члал.

Ш. Къазиев.

Бабан члал... Думу гьадмукъан уччвуб, гюрчегуб ву: дидин гьарсаб клуру гаф мукъам хъайиси, ширин мяълиси ебхъуру. Дидхъан яркварарин, хярарин, хутларин, кюкйирин, жвуван багъри Ватандин ицциб ниъ гъюру. Халкъдиз думутланна багъалу алат, ахью хазна адар. Члалну халкъдин тарих, ирс, абдатар, рюгънан къувват уьбхюру. Дидин чан гужниинди халкъ сатли аплуру. Эгер члал гъудубгиш, халкъра имдар шулу, гъаз гъапиш диди ухъуз сар-сарихъди гафар аплуз, чпин фикрар, кван гьиссар ачухъ аплуз кюмек аплуру.

Ав. Узуз машгъур шаир Расул Гьамзатовдин гафар кванин шулауз: „Эгер йиз члал дубгуруш закур, узу гъи йиклуз вуза гъязур.“ Гьаму гафариъ дерин мяна а. Гъайифки, варидарин фикир мициб дар, иллагъки ихъ табасаран халкъдин арайиз гизафдариз жвуван члал гъясбики ккадар.

Узу бицидихъанмина бабан члалниинди гафар аплураза. Ич хизандиъ ахьюсиб пай аплу гафар ихъ члалнан вуйич, гизафси ич ахью бабу кюмек аплури шулуз. Узуз абгъдруб, гъавриъ дархъуб дугъхъан гьерхри шулза. Дугъу узуз ихъ халкъдин абдатарикан, тарихдикан, хургарикан ктибтури шулу.

Ич бабу ухъу табасаран члал гъаз дубхну ккундуш клури шулу: „Табасаран члалнан айи уччвувал вари халачйириъ тлапна. Ихъ члал фукъан девлетлуб вуш абгъянучвуз? Ухъу халачйирик фицдар уччвудар накъишар каъраш, гъаци шаирари, писателари чпин ужудар келимйириинди, уччвудар гафариинди, цийи эсерар диклури члал девлетлу аплура.“

Члалнакан дибриклуру шаир дюн яйиъ адаршул. Табасаран адлу шаир Гюлбика Умаровайин „Багъри члал“ клуру шиъриан сакъюдар цларар дарпиди гъитуз шулдарзухъан.

Гафарикан ширин, ккуни
Халачиси дубхнайи члал.
Кван гъенг вува назук, мани
Кваз гьиссарин шагъид йиз члал.

Бабан члалнан дарсарира члал дубгъуз, грамматика аьгъю аплуз, литературайин члал аьгъю аплуз, поэтар-писателарихъди, дурарин эсерарихъди таниш хъуз аьхю тясир тувру. Ихъ члалнан дарсарий литературайин эсерар урхуз ва ктитуз, дурарин зиин ляхин гъабхуз, сочиненийир, изложеныйир диклуз аьгъю аплури шулча. Узу юкв хъади бабан члалнан дарсариз гъягъюри шулуза.

Узу Дагъустандин Огни шагърий яшамиш шулаза. Гъаддиз гафар гизафси урус члалниинди аплуб алабхъуру. Меселназ мектебдиъра, члатарийъра гафар урус члалниинди аплурча, гъаз гъапиш душваъ жара миллетарра яшамиш шула.

Учу саб ражну ич хизандихъди табасаран райондиз хяларди гъушунча. Гъуларий айи баяр шубари чиб-чпин арайий урус члалтан дараплруган, узу мягътал гъахъунза. Дици фици шулу? Узу, шагърий яшамиш шулайири табасаран члал аплурза, хъа мурари узухъди урус члал аплуру.

Гъийин йигъан асас пай хизанарий чпин веледарихъди ихъ члалниинди гафар аплурдар. Хъуб гафнакан ибарат вуйи предложение клури гъахъиш, душваъ айи шубуб гаф урус члалнандар шулу. Абйир-бабариз чпин веледар мектебарий бабан члалнан дарсариз гъауз ккундар. Дурари клуруки, думу дудубгъну гъаз ву, думу сабишваъра лазим шлуб дар. Гъамцдар гафариинди дурари бабан члал ликрикк ккивра, думу исккан аплура. Сабпи ражну ухъу ихъ члал аьгъю дапну ккунду, хъа урус члал дубгъуз фила вушра шлуб ву. Гъамушв ин узуз машгъур урус писатель Лев Николаевич Толстойин гафар киваин шулауз: „Жвуван члал аьгъдру кас, думу гъайванатдиз ухшар ву.“ Гъамцдар члалнакан вуйи гафар хайлин аьлимари, писателари дидикну гъитна. Дурариз ухъу фикир туври гъахънийиш, ихъ члал гъамциб касиб гъялнаъ хъибдайи.

Бабан члал хизандианмина хъюгъну уьхну ккунду. Иллагъки веледдиз члал улупрур дада ву, гъаз гъапиш бицири аьхюбсиб пай вахтнан бабахъди гъапра. Гъаддиз дидиз бабан члалра клуру. Йиз фикриан бабан члалнан дарсар бицидарин багъарийъра ачмиш гъапнийиш, ужуди хъибдийи. Телевизорий бабан члалниинди бицидариз вуйи передачйир улупури шуйиш, лапра ужуди шуйи. Меселназ ихъ члалниинди вуйи муьлфильмйир, бицидарин концертар ва гъаци жара передачйир.

Йиз сочинение аьхрихъна гъюри узуз машгъур табасаран шаир Пирмагъямед Къасумовдин гъамцдар цларариинди ккудубклуз ккундузуз.

Ашкар ишри, багъри члал,
Увкан такабур фикрар.

Имбубсан духъну исчлал
Аплуразавуз икрам!